



Kako sem potoval v Rusijo.

Napisal *Ferd. L. Tuma.*

(Konec.)

X.



Proti večeru prvega dne iščeva zobozdravnika. Po dolgem izpraševanju nama pokaže star Žid hišo, v kateri sva smela upati dobiti zaželenega „dentista“. Vstopiva v nasade, ki se razprostirajo pred hišo, hodiva po dolgem mostovžu, vendar nikjer žive duše. Naposled dobiva žensko, ki nama pove vsa prestrašena v slabi nemščini, da ni dr. Schwaba doma. Ko pa hočeva na cesto, naju zgrabi trojica policajev pod osebnim vodstvom višjega stražnika, kakor se je imenoval sam: seržent majór. Kazala sva z rokami, izpraševala jih nemški, ruski, francoski in angleški, kaj naj to pomeni — ali nihče naju ne razume. Privedejo naju na stražnico. Zaradi najinega odločnega nastopa pripeljejo tolmača. In zvedela sva sledeče: Zaradi strahu pred vlomi je strogo zabranjeno stopiti v zasebno hišo od trenutka, ko pade mrak na zemljo. Tudi če so vežne duri na stečaj odprte, moraš pozvoniti in počakati, da pride dvornik, ki te vpraša, kaj hočeš, in te odvede potem v hišo. Ker pa sva bila tujca in je bila najina nedolžnost očitna, sva bila brez kazni odpuščena.

Drugo noč prenočiva v obrežnem hotelu, odkoder sva imela krasen razgled po luki in po skladiščih za blago, ki jih stoji kar celo mesto. Vso noč čujeva žvižganje in brlizganje. Zdaj tu, zdaj tam. In med ozkimi ulicami skladišč smukne časih temna postava. Na najino vprašanje prihodnjega jutra nama povedo zopet sledeče: V skladiščih je ponoči toliko tiho-tapcev in tatov, da je policija proti njih drznosti docela brez moči. Stražnik se vstopi pod svetilko, odkoder se ne upa geniti in meni oplaiti z žvižganjem sumljive postave, ki jih vidi oddaleč, pa je vesel, da ne pride z njimi v nobeno dotiko, ker ve, da mu lahko pojde za življenje.

Ker sva morala čakati na ladjo, ki naju popelje preko Črnega morja v Rusijo, cele tri dni, sva imela tudi dovolj prilike, si ogledati še najbližjo okolico. Izmed obilih posebnosti naj omenim le strašno zanemarjene okoličanske vasi, kjer se izteka vse blato in ves gnoj navadno pred hiše, ki tiče napol v vlažnih tleh, kjer rastejo in žive otroci v najbližji družbi

prašičev, ki hodijo po ondotnih ulicah kakor pri nas psi in si iščejo hrane, kjer jo pač morejo dobiti. Kakor se ne meni slovenski kmet za svoje kokoši, tako tudi Rumuni ne skrbe za svoje prašiče. V okolici mesta leži tudi več plitvih jezer, izmed katerih je največje Bratiš-jezero s površino sto kvadratnih kilometrov, ki je bilo nekdanj bogato rib, a je danes že tako izsušeno, da sva prekoračila v dveh urah celo jezero — peš!

Ker že omenjam na tolikih mestih Žide, naj napišem še nekatere zanimive stvari, o katerih sem se prepričal na licu mesta in ki izpričujejo več kakor dovolj, kako močno življenjsko silo ima brezdomovinec — Žid.

Pri nas razumevamo navadno pod besedo Žid bogatina, ki sedi na kupih zlata. Kdor pa pride v te rumunske kraje (in kakor sem videl podobno tudi v Rusiji), spozna prav kmalu, da je tu največji trpin ravno Žid. Toda vzlic vsemu siromaštvu in obupnemu pomanjkanju se je pomnožilo tekom sto let število Severne Rumunije — Moldavije — od dvanajsttisoč na celih dvestotisoč, dasi se jih je mnogo izselilo in jih je odšlo v samo Valahijo nad petdesettisoč! Državlanske pravice ne dobi v Rumuniji malodane noben Žid, in če se vendar kdaj zgodi, mora privoliti v to od slučaja do slučaja državna zbornica. V stalni vojski je le 1562 Židov, in v tuško-ruski vojni, ki jo omenjam že zgoraj, je padla le četvorica Židov, ostalih 883 pa se je borilo tako hrabro, da so jih sprejeli celo med državljane. Kakor Rumuncem, tako je tudi Židom najbolj priljubljena jed čebula in česenj. In če je res, kar sem bral v francoski knjižici, ki jo je napisal prav iste dni Verax, je dobiti temu vzrok v ondotnih podnebnih, klimatičnih razmerah.

Tretjega dne odstaviva rumunska tla. Prožil se je pod nama dolg, ozek mostič, in stopila sva na rusko ladjo, ki je naju imela ponesti proti Odesi, na „Rusa“. Ladjino ime je z ruskimi črkami napisano tako: Руб.

Slišala sva okrog sebe govorico, ki je jako slična slovenskemu jeziku, in ni bilo dolgo, že sva se seznanila z ruskimi potniki, ki so sedeli na ladji. O našem slovenskem narodu pa ni imel nihče niti pojma . . .

Dunav se izliva v treh rokavih v Črno morje, vendar je za plovbo pripraven le srednji, ali tudi tega je bilo treba marsikje umetno popraviti, tako da zasluži ta rokav prav po pravici ime Sulinakanal; Sulina imenovan, ker leži ob njem mestece istega imena. V širokost ima nekaj nad 100 m, globok je približno desetino tega.

Divji je svet, po katerem teče Dunav, preden se ne izliva v morje. Tla, večja kakor je ljubljansko Barje, so prekržana z nebroj manjšimi rokavi Dunava, in med njimi se razprostirajo celi gozdovi samega bičevja in trstja, tako visoko, da se skrrije jezdec s konjem vred v njih. Nad tem zapuščenim močvirjem pa krožijo roji povodnih in pomorskih ptic.

Ker je izliv Dunava že petdeset let odprt ladjam vseh narodov vsega sveta — glasom posebnega sklepa pariškega mirú, ki je storil 1856. leta konec krimski vojski — in so ta tla pod varstvom evropskih veselil, je umevno, da ni nikogar, ki bi skrbel malo več za te ob izlivu ležeče zanemarjene in zapuščene kraje. Javno nadzorstvo pa je prepuščeno veliki

„evropski podunavski komisiji“, ki ima svoj sedež v Sulini, kjer se ladja ustavi, naloži premog, čaka novih potnikov in prelaga blago.

Sulina stoji prav tik izliva Dunava v morje. Mesto ima prebivalcev kakor Idrija na Kranjskem, tvorijo ga pa Rusi, Rumuni in Turki, ki imajo tu dvoje svojih cerkvá, mošeje imenovanih, z vitkimi stolpiči, minareti, iz katerih kliče vsak dan po petkrat turški duhovnik — muecin imenovan — svoje vernike k molitvi. Te mošeje so manjše, nekake „medžije“, t. j. molitvene hiše. Večje mošeje imenujejo „džamije“. Medžij in džamij je n. pr. v Carigradu 895!

V Sulini smo stali celih pet ur, ker smo čakali ladje iz Štambula, kakor imenujejo Carigrad s turškim imenom. Ob sedmih zvečer pa je zapiskala parna brlizga, ladja se je pričela pomikati med ključema, ki štrlita vsak vsaj po tisoč metrov daleč v morje, izprva počasi in potem vedno hitreje. Vozili smo se mimo treh svetilnikov, ki stoje ob vstopu v luko, in že je bilo pod nami mehko vodovje viharnega Črnega morja.

Ladja je plula proti Odesi. Imeli smo noč. In ko vstaja jutranji dan, gledam od daleč kraje, ki so bili opustošeni ob zadnjih homatijah v Odesi . . .

*

Tako sem vam pripovedoval o svoji poti do Rusije. In če ostanete pridni, se oglasim zopet v „Zvončku“ in vam povem, kako se mi je godilo v Rusiji sami — ali pa kaj podobnega. Saj je naše življenje tako lepo — samo da ima človek tudi oči, ki zna z njimi dostojno ceniti in se veseliti prirodnih lepot!



„A jaz je nimam več . . .“

Spisal F. G. Hrastničan.



Tisti dan pred Vsemi svetniki je stopil gospod učitelj resnega obraza v šolsko sobo. Učenci so to takoj zapazili in začudeno so se spogledali. Saj druge dneve je gospod učitelj tako vesel, a danes mu sije žalost s sicer vedno jasnega lica. Po dokončani molitvi pa je stopil tja pred črno šolsko tablo in se nekolikokrat ozrl po učilnici. Učencem pa se je zdel v tem trenutku gospod učitelj še žalostnejši, in sedeli so popolnoma mirni na svojih prostorih ter čakali, kaj jim pač pove preljubljeni gospod učitelj . . .

Tedaj pa izpregovori:

„Ljubi moji otroci! Žalosten, jako žalosten dan za vesoljno človeštvo se bliža. Jutri namreč je dan Vseh svetnikov, dan poln žalosti in toge . . . Marsikdo namreč, ki je morda pred enim letom še gledal v dobrotljivi obraz svojih staršev, znancev ali prijateljev, se čuti jutrišnji dan tako